

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: III/12.17-0/2019	
Érkezett: 2019 JÚL 19.	
Példány: 1	Kezelőiroda: 1
Melléklet: 2 db	

V É G Z É S

[REDACTED] alperesek ellen
személyiségi jogsértés megállapítása iránt indított perének tárgyalását a bíróság

f e l f ü g g e s z t i .

Eljáró bíró megkeresi az Alkotmánybíróságot azzal az indítvánnyal, hogy semmisítse meg a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. tv. (Bv. tv.) 10. § (6) bekezdésének „az (1) bekezdésen kívüli egyéb jogviszonyokat érintően” tartalmú rendelkezését, egyúttal állapítsa meg, hogy a jogszabályi rendelkezés kifogásolt szövege jelen perben nem alkalmazható.

A végzés ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S :

A Bv. tv. 10.§ (6) bekezdésének kifogásolt szövegéből következő szabályozás nem teszi lehetővé azt, hogy az elítéltek vagy fogvatartottak bírói úton érvényesítsék a büntetés-végrehajtási szervvel szemben - az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekhez nem kapcsolódó - személyiségi jogi igényüket. Eljáró bíró álláspontja szerint ez az állam Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésében előírt alapjogvédelmi kötelezettségét és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésén alapuló bírósághoz forduláshoz való alapjogot sérti.

Az eljáró bíró előtti polgári perben feltárt tényállás szerint a felperest 2014. március 24. napján őrizetbe vették, azóta fogva van, illetőleg szabadságvesztés büntetés végrehajtását tölti. A felperes őrizetbe vétele idején egészségügyi kezelés alatt állt, mert korábbi közlekedési balesete miatt implantátumot helyeztek el az egyik combcsontján. A kezelőorvos rendelkezése alapján műtéti úton el kellett volna távolítani az implantátumot, erre a felperesnek előjegyzett időpontja volt a kórházban. A felperest nem szállították el erre a műtetre, melyet azóta sem végeztek el. A perben beszerzett orvosi szakvélemény szerint a felperes egészsége védelmében szükséges az implantátum eltávolítása. A felperes a perben azt állítja, hogy valamennyi alperesnél jelezte az operáció szükségességét, akik kérése és orvosi indokoltsága ellenére nem intézkedtek annak elvégzéséről. A felperes az I. r. alperessel szemben sérelemdíjat, a II. és a III. r. alperesekkel szemben a Ptk. 2:51.§ (1) a) pont szerinti személyiségi jogi igényt érvényesít az egészséghez való joga megsértése miatt.

A felperes és a II. rendű, III. rendű alperesek között a Bv. tv. 7.§ (1) bekezdésében meghatározott büntetés-végrehajtási jogviszony jött létre, ez a jogviszony határozza meg az elítélt, illetve az egyéb címen fogvatartott jogait és kötelezettségeit és azok érvényesítésének módját. A Bv. tv. 9. § szerint az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott az Alaptörvényben meghatározott alapvető jogait, valamint egyéb jogait és kötelezettségeit a törvényben meghatározott korlátozásokkal vagy tilalmakkal összhangban gyakorolja, illetve teljesíti. A jogkorlátozás során az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt kell alkalmazni.

A jogérvényesítés módjairól a Bv. tv. 10-§-a rendelkezik. Ennek (1) bekezdése szerint az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott büntetés-végrehajtási ügyben vagy a fogvatartással összefüggésben kérelmet terjeszthet elő és a kérelemről hozott döntéssel szemben panaszt nyújthat be, továbbá a Bv. tv. szerinti egyéb jogorvoslati jog illeti meg. A Bv. tv. 3. § 1. és 8. pontjai alapján e jogszabályi

Fővárosi Törvényszék
28.P.24.661/2016/55.

rendelkezés hatálya alá tartozik minden olyan eljárás, amely érinti a büntetés, az intézkedés tartalmát, mértékét, a végrehajtás helyét vagy módját, megkezdésének időpontját, a félbeszakítás, a feltételes szabadságra bocsátás, az ideiglenes elbocsátás, illetve a végrehajthatóság kérdését, vagy a végrehajtás rendjének fenntartására irányul, illetőleg az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott fogvatartásával összefügg, ideértve a bv. intézet által lefolytatandó kártérítési eljárást is.

Az eljáró bíró előtt folyó perben vizsgálandó egészségügyi ellátás biztosítása a Bv. tv. 157. § (1) bekezdése alapján a Bv. intézet kötelessége, így a felperes igénye a Bv. tv. 3. § 8. pontja alapján fogvatartási ügynek minősül, amely kapcsán a Bv. tv. 10. § (1) bekezdése szerint a törvényben meghatározott jogorvoslati jog illeti meg a felet.

Szabadságvesztés büntetést töltő elítélt az alábbi módokon érvényesítheti jogait:

1.) A Bv. tv. 10. § (1) bekezdés szerint írásbeli kérelmet terjeszthet elő és a kérelemről hozott döntéssel szemben a Bv. tv. 21. §-ben szabályozott módon panaszt nyújthat be. A Bv. tv. 24. § (1) bekezdése alapján a büntetés-végrehajtási szerv panaszt elbíráló határozata ellen abban az esetben van helye bírósági felülvizsgálatnak, ha a törvény így rendelkezik.

2.) A Bv. tv. 10. § (5) a) pontja alapján az ügyészhez fordulhat, kérheti az ügyész általi meghallgatását.

3.) A Bv. tv. 10. § (5) b) pontja alapján közvetlenül fordulhat az alapvető jogok biztosához, valamint a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni fakultatív jegyzőkönyv 3. cikke szerinti nemzeti megelőző mechanizmus feladatainak teljesítésére felhatalmazott munkatársához.

4.) A Bv. tv. 10. § (5) c) pontja alapján kérelemmel, panasszal fordulhat törvényben kihirdetett nemzetközi egyezményben elismerten erre hatáskörrel rendelkező nemzetközi jogvédő szervezethez.

5.) A Bv. tv. 10/A. § (1) bekezdése alapján kártalanítás jár az elítéltnak vagy az egyéb jogcímen fogvatartottnak a fogvatartása során a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiánya és az ehhez esetlegesen kapcsolódó más, a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülmény, különösen az illemhely elkülönítésének a hiánya, a nem megfelelő szellőztetés, világítás, fűtés vagy rovarirtás (a továbbiakban együtt: alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények) által előidézett sérelem miatt. Ez az eljárás a büntetés-végrehajtási bíró hatáskörébe tartozik azzal, hogy a kártalanítási összeget meghaladó igény polgári úton érvényesíthető.

6.) Az elítélt kártérítési igényt is érvényesíthet a Bv. tv. 143.§ rendelkezései szerint meghatározott módon.

7.) A Bv. tv. 10. § (6) bekezdése alapján az általános szabályok szerint, korlátozás nélkül érvényesítheti jogait, vagy fordulhat a bírósághoz, illetve az állami szervekhez, tehet panaszt vagy közérdekű bejelentést minden olyan ügyben, ami nem minősül büntetés-végrehajtási vagy fogvatartási ügynek.

Mindezek alapján az állapítható meg, hogy a fogvatartottak és az elítéltek a személyiségi jogsérelmekkel kapcsolatos, mindenkit megillető jogérvényesítési lehetőségek közül kizárólag az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt érvényesíthetnek – korlátozottan – igényt a

magyar bíróságok előtt. A törvény nem teszi lehetővé, hogy az elítéltek a Ptk. 2:51.§ alapján felróhatóságtól független szankciót, vagy sérelemdíjat érvényesítsenek olyan esetekben, amikor a bv. intézet egyéb módon, például az egészségügyi ellátással kapcsolatos kötelezettségei elmulasztásával sérti meg a személyiségi jogait.

A személyiségi jogok jelentős átfedést mutatnak egyes alapvető jogokkal, így például az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése és a Ptk. 2:43. § (a) pontja is egyaránt védelemben részesíti a perben érvényesített egészséghez való jogot. Ezért az államnak az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből eredő, az alapvető jogok védelmére vonatkozó kötelezettsége az egyes alapvető jogokkal egyező tartalmú személyiségi jogok védelmének kötelezettségét is eredményezi. Az állam általánosságban eleget is tesz ennek azáltal, hogy a Ptk. Második Könyv Harmadik részében mindenki számára lehetővé teszi a személyiségi jogai érvényesítését – akár a közhatalmat gyakorló szervekkel szemben is. Büntetés-végrehajtási, fogvatartási ügyekben azonban nem áll az elítéltek rendelkezésére ez az általános jogérvényesítési lehetőség. Személyiségi jogait sértő intézkedés vagy mulasztás esetén a jogsértő szerv parancsnokához vagy feletteséhez fordulhatnak panasszal, akinek a saját alárendeltje magatartása jogszerűségét kell vizsgálnia – független és pártatlan elbírálást garantáló bírósági kontroll nélkül. A panasznak helyt adó intézkedés is legfeljebb a jogsértő állapotot képes megszüntetni, a visszafordíthatatlan jogsértést eredményező magatartások (pl.: bántalmazás) következményeinek reparációjára nem alkalmas. Egyéb jogérvényesítési eszköz gyanánt olyan ügyészi törvényességi eljárást kezdeményezhetnek az elítéltek, melyben nem ügyfélként vesznek részt, ennek az eljárásnak sem jogaik érvényesítése, hanem a törvényesség helyreállítása a célja. Sem az alapvető jogok biztosának, sem pedig a nemzetközi jogvédő szervezeteknek nincs olyan hatáskörük, illetőleg eljárásrendjük, ami a személyiségi jogsértés hatékony és egyedi reparációját tenné lehetővé, a bírói úttal egyenértékű jogérvényesítési útnak minősülne.

Eljáró bíró álláspontja szerint a bírósághoz fordulás Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből eredő joga sérül abban az esetben, ha a jogszabály nem teszi lehetővé azt, hogy a szabadságvesztésüket töltő elítéltek vagy a fogvatartottak a büntetés-végrehajtási szervek személyiségi jogot sértő intézkedéséből vagy mulasztásából eredő igényeiket bíróság előtt érvényesíthessék. Megfelelő jogérvényesítési lehetőség hiányában pedig az elítéltek egyes alapvető jogaik – mint perbeli esetben az egészséghez való jog – védelme nem biztosított, azaz: az állam nem tud eleget tenni az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésében vállalt jogvédelmi kötelezettségének. Nincs olyan alkotmányos érték, amelynek védelme indokolhatná, hogy a jogalkotó éppen a korlátozott jogérvényesítési lehetőségekkel bíró elítéltektől, fogvatartottaktól vonja el a mindenki más számára biztosított jogérvényesítési lehetőséget.

A jogalkalmazás megkísérelte a jogszabályi rendelkezés alaptörvényszerű értelmezésével elhárítani a fenti alaptörvény-ellenességet. A Bv. tv. korábban hatályos szövege alapján kialakított és több bíróság által alkalmazott értelmezés szerint a Bv. tv. valamilyen okból nem különbözteti meg a kártérítési igényt a sérelemdíj iránti igényektől, ezért a sérelemdíj iránti igényt is a Bv. tv. 143.§-ban meghatározott kártérítési eljárás alá kell érteni. Ennek az az oka, hogy a Bv. tv. még a Ptk. előtt lépett hatályba, a régi Ptk. pedig nem különböztette meg a sérelemdíjat a kártérítéstől. Ilyen tág értelmezés mellett a személyiségi jogsértés objektív szankciói érvényesítésének sem lehet akadálya. Időközben a 2016. évi CX. tv. jelentősen módosította a Bv. tv. rendelkezéseit, bevezetve a alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás szabályait. A Bv. tv. új (10/A. §, 10/B. §, 70/A. §, 70/B. §) rendelkezései megkülönböztetik a kártérítés és a sérelemdíj intézményét, mivel külön említik a két jogintézményt, míg a módosítások nem érintették a Bv. tv. 143.§ rendelkezéseit. A módosítás miatt a korábbi értelmezés alkalmazhatatlanná vált, mivel maga a jogalkotó tette egyértelművé, hogy a Bv. tv. alkalmazása során is meg kívánja különböztetni a kártérítés és a

sérelemdíj intézményét.

Önmagából a Bv. tv. 10.§ (1) bekezdésének szövegéből nem lehet egyértelműen meghatározni, hogy a jogérvényesítési lehetőségek taxatív felsorolását tartalmazza-e, vagy pedig olyan speciális jogérvényesítési lehetőségeket említ, melyek eltérnek az általános szabályoktól. Éppen ezért olyan értelmezés is felmerülhet, mely szerint a Bv. tv. 10. §-e nem egy taxatív felsorolás, hanem csupán egyes meghatározott jogérvényesítési módokat sorol fel példálózó, tájékoztató jelleggel. Ez esetben az elítélt személyiségi jogait az általános szabályok alapján érvényesíthetné. Ezzel szemben azonban kifejezetten úgy rendelkezik a Bv. tv. 7.§ (1) bekezdése, hogy a büntetés-végrehajtási jogviszony határozza meg az elítélt (illetőleg egyéb címen fogvatartott) jogai érvényesítésének módját. A büntetés-végrehajtási jogviszony keretében igénybe vehető jogérvényesítési módokat a Bv. tv. 10. §-a határozza meg. E szabályozás részeként határozza meg a Bv. tv. 10.§ (6) bekezdése az általános szabályok szerint, korlátozás nélküli jogérvényesítés lehetőségét, bírósághoz fordulás jogát akként, hogy azt azokra az esetekre szűkíti, melyek nem tartoznak az (1) bekezdés hatálya alá, azaz nem minősülnek büntetés-végrehajtási vagy fogvatartási ügynek. Ebből viszont az következik, hogy büntetés-végrehajtási vagy fogvatartási ügyben nem az általános szabályok szerint, korlátozás nélkül érvényesítheti jogait, vagy fordulhat bírósághoz az elítélt, vagy a fogvatartott.

A Bv. tv. jogérvényesítési rendszerének hiányossága vagy a hiányosság pótlásával, vagy pedig a rendszer zártságának feloldásával oldható fel. Az előbbi eset olyan jogalkotást igényelne, amelyet eljáró bíró nem kezdeményezhet. A büntetés-végrehajtási jogviszonnyal kapcsolatos kötelezettségek jogérvényesítési rendszerének zártsága azonban feloldható, ez esetben nem az általános szabályok helyett, hanem azok mellett élhet az elítélt a Bv. tv.-ben meghatározott speciális jogorvoslati lehetőségekkel. A Bv. tv. 10.§ (6) bekezdésének első része - „Az (1) bekezdésen kívüli egyéb jogviszonyokat érintően” - zárja ki az elítélt személyiségi jogainak érvényesítését büntetés-végrehajtási és fogvatartási ügyekben, így ez a szövegrész eredményezi a szabályozás alaptörvényellenességét.

A fentiek szerint a kifogásolt szövegrész hatályon kívül helyezésével elhárítható a jogszabály alaptörvény-ellenessége, ezért erre tesz indítványt az eljáró bíró.

A T. Alkotmánybíróság hatásköre az Alaptörvény 24. cikk (2) b) pontján, az eljáró bíró indítványozási jogosultsága az Alaptörvény 24. cikk (2) b) pontján alapul.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Pp. 155/B. § (4) bekezdése zárja ki.

Budapest, 2019. július 2.

dr. Bene Lajos s.k.

A kiadmány hitelül.

